

XÂY DỰNG Ý THỨC CÔNG DÂN VỀ NGHĨA VỤ BẢO VỆ TỔ QUỐC CHO SINH VIÊN QUA MÔN HỌC GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH Ở ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI HIỆN NAY

Hoàng Xuân Lộc
TTGDQP&AN - Đại học Quốc gia Hà Nội

Tóm tắt: Sinh viên các trường cao đẳng, cơ sở giáo dục đại học khu vực thành phố Hà Nội, là một trong những nguồn lực tương lai rất lớn, góp phần quan trọng thực hiện thắng lợi nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa (XHCHN) trong thời kỳ mới. Do đó, xây dựng ý thức công dân về nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc cho sinh viên qua môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh ở Đại học Quốc gia Hà Nội luôn được quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo. Bài viết làm rõ cơ sở lý luận, vai trò của Giáo dục quốc phòng và an ninh đối với sinh viên, thực trạng và một số giải pháp nâng cao ý thức công dân về nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc cho sinh viên qua môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh ở Đại học Quốc gia Hà Nội.

Từ khóa: Bảo vệ Tổ quốc; ý thức công dân về nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc của sinh viên; Giáo dục quốc phòng và an ninh ở Đại học Quốc gia Hà Nội.

BUILDING CITIZENSHIP AWARENESS OF THE DUTY TO DEFEND THE HOMELAND AMONG STUDENTS THROUGH THE COURSE ON NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION AT VIETNAM NATIONAL UNIVERSITY, HANOI

Abstract: Students from colleges and universities in the Hanoi area are a significant future resource, making an important contribution to the successful implementation of the task of protecting the Socialist Republic of Vietnam in the new era. Therefore, building citizenship awareness of the duty to defend the homeland among students through the course on National Defense and Security Education at Vietnam National University, Hanoi, is always a priority for leadership and guidance. This article clarifies the theoretical basis and role of national defense and security education for students, the current situation, and some solutions to enhance students' civic awareness of their duty to protect the homeland through the National Defense and Security Education course at Hanoi National University.

Keywords: Protecting the homeland; students' civic awareness of their duty to protect the homeland; National Defense and Security Education at Hanoi National University.

Nhận bài: 17/01/2026

Phản biện: 24/02/2026

Duyệt đăng: 27/02/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam XHCN là một trong hai nhiệm vụ chiến lược của cách mạng giai đoạn hiện nay. Đảng ta khẳng định: Trong khi đặt nhiệm vụ phát triển kinh tế, xây dựng đất nước, thực hiện thắng lợi sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa lên hàng đầu, chúng ta không một phút lơ là nhiệm vụ quốc phòng - an ninh, bảo vệ Tổ quốc. Đây là trách nhiệm của toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta, nhất là lực lượng thanh niên, trong đó có thanh niên - sinh viên trong toàn quốc nói chung, khu vực thành phố Hà Nội nói riêng.

Trong bối cảnh tình hình thế giới và khu vực diễn biến phức tạp, khó lường. Ở Việt Nam các thế lực thù địch, phản động đẩy mạnh Chiến lược "Diễn biến hòa bình", bằng nhiều phương thức tinh vi, thâm độc, thúc đẩy "tự diễn biến", "tự chuyển hóa" từ bên trong, lực lượng sinh viên là đối tượng có thể sử dụng để lôi kéo, mua chuộc, phục vụ cho lợi ích của chúng. Bởi vậy, xây dựng ý thức công dân về nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc cho

sinh viên qua môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh ở Đại học Quốc gia Hà Nội, là việc làm rất cần thiết, không được coi nhẹ.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Ý thức công dân về nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc của sinh viên qua môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh ở Đại học Quốc gia Hà Nội

2.1.1. Khái lược về bảo vệ Tổ quốc

Bảo vệ Tổ quốc, chống lại sự xâm lược từ bên ngoài vào là chức năng đối ngoại quan trọng nhất của bất cứ nhà nước quốc gia nào. Ở Việt Nam, dựng nước đi đôi với giữ nước là truyền thống và đặc trưng xuyên suốt của lịch sử dân tộc. Vì vậy, vấn đề bảo vệ Tổ quốc luôn được Đảng, Nhà nước ta xác định là một trong hai nhiệm vụ chiến lược xuyên suốt của cách mạng, là quyền lợi cao quý, nghĩa vụ thiêng liêng, trách nhiệm của mọi công dân.

Hiến pháp đầu tiên của nước ta năm 1946, đã xác định: "Nhiệm vụ của dân tộc ta trong giai đoạn này là bảo toàn lãnh thổ, giành độc lập hoàn toàn và kiến thiết quốc gia trên nền tảng dân chủ";

Hiến pháp năm 1959 quy định: “*Bảo vệ Tổ quốc là nghĩa vụ cao quý nhất của công dân nước Việt Nam dân chủ cộng hòa. Công dân có bốn phận làm nghĩa vụ quân sự để bảo vệ Tổ quốc*”. Đặc biệt, từ Hiến pháp năm 1980 đến nay, Nhà nước và Nhân dân ta đã có bước nhận thức mới về nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong điều kiện hội nhập và mở rộng quan hệ quốc tế, Hiến pháp năm 2013 đã khẳng định: “*Bảo vệ Tổ quốc là nghĩa vụ thiêng liêng và quyền cao quý của công dân*”.

Như vậy, bảo vệ Tổ quốc không chỉ là nghĩa vụ thiêng liêng mà còn là quyền lợi, trách nhiệm cao cả, mang tính ý thức và hành động tự giác của công dân Việt Nam, vì độc lập dân tộc, hạnh phúc của nhân dân, của mỗi gia đình và mỗi cá nhân trong xã hội. Nghĩa vụ, bốn phận của mỗi công dân đối với Tổ quốc là những việc làm, những hoạt động cách mạng, thiết thực để góp phần vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong bất kỳ giai đoạn cách mạng nào.

Bảo vệ Tổ quốc là bảo vệ nền độc lập dân tộc, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc (đất liền, lãnh hải đảo, vùng biển, vùng trời), an ninh quốc gia, trật tự và an toàn xã hội gắn với bảo vệ thể chế chính trị của đất nước và bảo vệ chế độ XHCN ở Việt Nam.

2.1.2. Quan niệm về công dân và ý thức công dân Việt Nam đối với nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc

Quan niệm chung: Công dân là cá nhân, con người cụ thể gắn với xã hội, có năng lực pháp lý và năng lực hành vi, có quyền và nghĩa vụ theo quy định của pháp luật của một quốc gia nhất định.

Ở nước ta, Hiến pháp năm 2013 đã khẳng định: “*Công dân nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là người có quốc tịch Việt Nam*”. Như vậy, công dân Việt Nam chính là người dân Việt Nam, trong mối quan hệ con người với con người; con người với tập thể và quốc gia, phù hợp với truyền thống đạo đức văn hóa của dân tộc, trong mối quan hệ đó quyền lợi và nghĩa vụ của công dân luôn gắn liền với nhau.

Mỗi công dân được hưởng quyền lợi về mọi mặt, song luôn gắn liền với nghĩa vụ, trách nhiệm của mình với Tổ quốc với Nhân dân. Tuy nhiên, mối quan hệ đó chỉ được giải quyết và thực hiện hiệu quả, khi mỗi công dân có nhận thức sâu sắc về quyền lợi, nghĩa vụ của mình được Hiến pháp, Luật pháp Việt Nam quy định. Đại hội lần thứ XI

của Đảng đã chỉ rõ: “*Nhà nước tôn trọng và bảo đảm các quyền con người, quyền công dân, chăm lo hạnh phúc, sự phát triển tự do của mỗi người. Quyền và nghĩa vụ công dân do Hiến pháp và pháp luật quy định. Quyền công dân không tách rời nghĩa vụ công dân...*”.

Như vậy, ý thức công dân là một phạm trù tinh thần, phản ánh trình độ nhận thức về quyền lợi, nghĩa vụ của người dân đối với Nhà nước, thể hiện bằng những hành vi, hành động cụ thể trong cuộc sống xã hội của mỗi người. Ý thức công dân là một sản phẩm tinh thần, được hình thành, phát triển trên cơ sở sự giáo dục và sự từng trải của từng cá nhân trong hoạt động thực tiễn, đó chính là một phẩm chất quan trọng của nhân cách người công dân.

Từ những vấn đề trên, cho thấy: Ý thức công dân về nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN là một loại hình của ý thức xã hội ở mỗi người dân, phản ánh sự giác ngộ về nghĩa vụ, trách nhiệm, thông qua các hành vi, hành động cách mạng cụ thể của mỗi công dân, đóng góp tích cực vào sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc trong mọi thời kỳ cách mạng.

2.2. Một số nội dung, giải pháp xây dựng ý thức công dân bảo vệ Tổ quốc của sinh viên qua môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh ở Đại học Quốc gia Hà Nội hiện nay

2.2.1. Tăng cường giáo dục chính trị, tư tưởng, xây dựng lập trường cách mạng của sinh viên

Đây là một trong những giải pháp vừa cơ bản, vừa cấp bách hiện nay, qua môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh ở Đại học Quốc gia Hà Nội, nhằm hình thành, củng cố, nâng cao lập trường bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN, vun đắp, bồi dưỡng cho họ truyền thống yêu nước, nhân văn của dân tộc cho sinh viên.

Về nội dung, cần tập trung quán triệt cho sinh viên nhận thức sâu sắc đường lối, quan điểm, tư tưởng của Đảng về chiến lược bảo vệ Tổ quốc. Nội dung bảo vệ Tổ quốc không chỉ về mặt địa lý, tự nhiên mà còn phải giữ vững chế độ chính trị, sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước trong điều kiện hội nhập quốc tế. Giúp cho sinh viên nhận rõ âm mưu, thủ đoạn và các hoạt động chống phá của các thế lực thù địch, phản động đối với cách mạng nước ta.

Trong giáo dục chính trị, tư tưởng cần làm rõ cho sinh viên sự chống phá của kẻ thù luôn hiện hữu trong cuộc sống, nhất là trên những phương tiện thông tin đại chúng, internet, ấn phẩm văn hóa, thậm chí trên các diễn đàn khi không có sự quản lý chặt chẽ của Nhà nước. Cùng với những nội dung trên, cần giáo dục, bồi dưỡng, vun đắp giá trị truyền thống của dân tộc, của các thế hệ sinh viên nhà trường; xây dựng ý thức trách nhiệm cộng đồng, gắn chặt chẽ nhận thức với hành động hàng ngày như: tình yêu quê hương, khơi dậy ý thức, lòng tự tôn dân tộc, tiếp thu tinh hoa văn hóa hiện đại nhưng không lai căng, học đòi...

2.2.2. Tiếp tục đổi mới nội dung, phương pháp giáo dục - đào tạo, trang bị kiến thức quốc phòng, an ninh gắn với rèn luyện sinh viên đáp ứng yêu cầu bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa của sinh viên hiện nay

Trong quá trình giáo dục, huấn luyện, rèn luyện các chủ thể cần chuẩn bị nội dung theo hướng vừa trang bị, mở rộng tri thức, vừa hình thành, củng cố, phát triển tình cảm, niềm tin, ý chí bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN của sinh viên. Căn cứ nội dung bài học, môn học có thể sử dụng các phương pháp, hình thức dạy học, huấn luyện, rèn luyện phù hợp để lòng ghép luận giải, làm sâu sắc hơn tính tất yếu khách quan phải bảo vệ Tổ quốc. Qua đó, xây dựng cho sinh viên tình cảm yêu mến, quý trọng chế độ XHCN ở Việt Nam mà Đảng và Nhân dân ta đang xây dựng, củng cố cho họ về niềm tin và nêu cao ý chí quyết tâm bảo vệ Tổ quốc, bảo vệ chế độ XHCN.

Các môn học về Giáo dục Quốc phòng và an ninh, cần lựa chọn những nội dung, phương pháp giáo dục, huấn luyện, rèn luyện phù hợp với trình độ của sinh viên, bảo đảm ngắn gọn, thiết thực, dễ nhớ, dễ hiểu, tránh sử dụng ngôn ngữ biểu đạt dài, trừu tượng, nặng tính lý luận.

Giáo dục, huấn luyện, rèn luyện sinh viên, các chủ thể phải thường xuyên quán triệt, thực hiện nghiêm túc phương châm, phương hướng, nguyên tắc, các mối kết hợp trong công tác giáo dục - đào tạo chung, các quy chế, quy định đặc thù ở Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh, Đại học Quốc gia Hà Nội. Nội dung giáo dục, huấn luyện, rèn luyện phải luôn giữ vững tính đảng, tính khoa học và tính chiến đấu, bảo đảm lý luận liên hệ với

thực tiễn, giáo dục chính trị phải gắn liền với nâng cao nhận thức và định hướng chính trị tư tưởng, hướng dẫn hành động cho sinh viên.

2.2.3. Không ngừng chăm lo đời sống vật chất, tinh thần; tăng cường tổ chức các hoạt động ngoại khóa cho sinh viên

Chăm lo, bảo đảm đời sống vật chất, tinh thần cho sinh viên trong quá trình đào tạo là biện pháp quan trọng nhằm xây dựng ý thức công dân về bảo vệ Tổ quốc của sinh viên, giúp cho họ luôn có tình cảm, quý trọng, tích cực học, rèn, phát triển nhân cách, tạo cơ hội cho họ tích cực tham gia vào các hoạt động ở Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh, Đại học Quốc gia Hà Nội và các hoạt động chính trị ngoại xã hội, hình thành, phát triển ý thức chính trị, ý thức công dân bảo vệ Tổ quốc của sinh viên.

Để nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho sinh viên, trước hết các cơ quan chức năng Bộ Quốc phòng, Bộ Giáo dục và Đào tạo, Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội cần có cơ chế, chính sách để động viên các nguồn lực tham gia, góp phần thiết thực thực hiện xã hội hóa giáo dục; đầu tư xây dựng cơ sở vật chất bảo đảm nơi ăn, ở của sinh viên bảo đảm chính quy, xanh, sạch, đẹp; cần xây dựng những khu vui chơi, câu lạc bộ đa dạng về loại hình, phù hợp với các đối tượng sinh viên, nhằm tăng thêm tình đoàn kết, tin tưởng, yêu mến, gắn bó với tập thể, qua đó sẽ góp phần rất lớn vào nâng cao ý thức công dân về bảo vệ Tổ quốc cho sinh viên.

Cần dành thời lượng phù hợp để sinh viên tham gia các hoạt động ngoại khóa; phát triển nhiều mô hình, hình thức hoạt động văn hóa tinh thần như: sáng tác, biểu diễn nghệ thuật, giao lưu, các cuộc thi tìm hiểu, hội sách, hội báo, thi đấu thể thao, tham quan di tích lịch sử văn hóa; mở lớp tuyên truyền pháp luật, đường lối chính sách của Đảng, thăm hỏi tặng quà gia đình thương binh, liệt sĩ, bà mẹ Việt Nam anh hùng, phong trào về nguồn... Đó là cách thiết thực góp phần xây dựng tình yêu đất nước, gắn bó với cộng đồng dân tộc, ý chí vun đắp, phát triển nền văn hóa dân tộc, ý thức công dân về bảo vệ Tổ quốc mà sinh viên đang hướng tới. Những hoạt động này không chỉ tạo ra các hình thức sinh hoạt lành mạnh, hấp dẫn, bổ ích mà còn góp phần quan trọng vào việc giáo dục

chủ nghĩa yêu nước, xây dựng ý thức bảo vệ Tổ quốc, nâng cao lòng tự hào dân tộc, trách nhiệm của sinh viên với đất nước.

III. KẾT LUẬN

Ý thức công dân về bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN là một loại hình đặc thù của ý thức xã hội được hình thành, phát triển gắn liền với quá trình hoàn thiện nhân cách trong những điều kiện lịch sử cụ thể. Đối với sinh viên đào tạo tại Trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh, Đại học Quốc gia Hà Nội, ý thức bảo vệ Tổ quốc được biểu hiện ở sự giác ngộ tính tất yếu, nhận thức đúng về mục tiêu, nhiệm vụ chiến lược bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN trong tình hình mới.

Để xây dựng ý thức công dân bảo vệ Tổ quốc của sinh viên cần tiến hành đồng bộ các giải pháp, gắn đổi mới nội dung, phương pháp, hình thức giáo dục - đào tạo với quan tâm chăm lo đời sống vật chất, tinh thần, tăng cường tổ chức các hoạt động ngoại khóa; đặc biệt cần tăng cường giáo dục chính trị, tư tưởng tạo chuyển biến mạnh về nhận thức và hành động của sinh viên là vấn đề cốt lõi, có ý nghĩa quyết định đến nâng cao ý thức công dân bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN của sinh viên đào tạo tại Trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh, Đại học Quốc gia Hà Nội hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Hiến pháp nước Việt Nam dân chủ Cộng hòa (1959), Điều 42.
Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2013), Điều 45.
Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2013), Điều 17.
Đảng Cộng sản Việt Nam (2005), *Văn kiện đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr 59.
Thông tư 46/2020/TT-BGDĐT ngày 24/11/2020 của Bộ Giáo dục và Đào tạo.
Hồ Chí Minh, Toàn tập, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội Sự thật, 2002, t.6, tr.316 - 322.